

**PROJECTE FONTS ORALS
DE L'ARXIU DEL GRMHC
SUBVENCIONAT PER LA CONSELLERIA DE JUSTICIA,
ADMINISTRACIÓ PÚBLICA, REFORMES
DEMOCRÀTIQUES I LLIBERTATS PÚBLIQUES
DE LA GENERALITAT VALENCIANA**

Resolució del 26 de febrer de 2018 [2018/2281]

1. Justificació i finalitat del projecte

Aquest projecte de Fonts Orals ha estat, dins dels diversos projectes del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló com associació sense ànim de lucre, una de les seues principals tasques per a la recuperació de la memòria històrica a les Comarques de Castelló. Les activitats portades a terme estan lligades a la recuperació de la memòria històrica al País Valencià i a l'Estat Espanyol; juntament amb la voluntat i pràctica de la promoció de la convivència democràtica al nostre territori així com el respecte dels drets humans, drets i llibertats fonamentals.

La historiografia franquista va impedir una història escrita en llibertat, va vetar les fonts orals i va sumir a la gent en el silenci. Per una altra part historiadors/es acreditats han realitzat investigacions utilitzant diverses fonts documentals i arxivístiques i han fet anàlisis rigoroses de diversos mites del franquisme, Hui negar la consideració de desapareguts a les víctimes del feixisme espanyol només es pot fer des del desconeixement de la realitat i la ignorància del que la investigació històrica porta demostrant ja fa anys. És especialment durant la dècada dels noranta que desperten les consideracions sobre el passat. Hi sorgeix la reivindicació entre una massa social i es demana una nova funció de la memòria col·lectiva, és la demanda del passat viu, una reivindicació a l'autoritat de la memòria. Davant el buit d'aquests anys de democràcia han estat les fonts orals unes de les eines més valuoses per a la resistència a l'oblit. Omplir un buit i recórrer el camí en la construcció de la història social com a presa de consciència de la identitat i com a camí per a la demanda de polítiques públiques de memòria. Sabíem de la necessitat del testimoni com a font històrica, ja que la recuperació de la memòria històrica depenia molt de donar veu a una part de la nostra història, l'amagada. Els testimonis com a font

històrica important, ens ha aportat una valuosa informació complementària a les fonts documentals que en molts casos els ha corroborat o bé de vegades els ha qüestionat, i a més a més ha estat una font necessària davant la mancança de documents, un buit que ens trobem, bé per desaparició, destrucció o l'absència de registre documental dels fets.

Els fets violents a les guerres i règims dictatorials produeixen experiències traumàtiques complexes, a més del sofriment i la mort comporten la destrucció d'ideals sobre els valors humans, el model social, el món familiar que provoquen impotència i desemparament; els testimonis ens mostren com es va digerir aquest fracàs i la humiliació. Hi ha unes constants importants en la configuració de tota una societat al llarg de la dictadura i com s'ha transmès de generació en generació: no es veu el que no es manifesta, la por com argument del silenci, la vergonya i la culpa que paradoxalment acompanya a moltes víctimes, la manca d'un procés individual i col·lectiu, jurídic i institucional de totes aquestes injustícies. No estem lliures d'aquell trauma col·lectiu encara que no es vulga reconèixer i s'ha perdut la connexió entre el trauma subconscient que compartim i la situació del trauma original.

Amb aquesta filosofia i amb el desig i la tasca constant d'investigació va nàixer el projecte d'història oral a partir de fonts orals com un dels projectes pioners del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló des de l'any 2004 quan es va constituir. Un camí ja de vora 16 anys d'investigació i de recollida de testimonis, d'assessorament a les víctimes de reivindicació i difusió. Durant tots aquests anys hem entrevistat i recollit 80 testimoniatges d'homes i dones de Castelló i comarques. Tots ells/es són nascuts des de l'any 1912 fins al 1947 durant la repressió dels maquis. Són persones de les diferents comarques i pobles de Castelló i alguns d'altres indrets de l'estat per raons d'algun tipus de vinculació amb Castelló, així com Terol, Barcelona, Palma de Mallorca i Lleó.

De les nostres comarques hem reunit testimoniatges de la Plana Alta, la Plana Baixa, Els Ports, L'Alcalatén i Baix Maestrat. El nombre més gran recollits per comarques són de la Plana Alta i de la Plana Baixa. Per pobles els més representatius són Almassora, Borriana i la ciutat de Castelló, i una mostra diversa de: L'Alcora, Almassora, Benafigos, Benicarló, Benicàssim, Benlloch,

Borriol, Càlig, Canet Lo Roig, Cinctorres, Les Coves, Moncofa Morella, Orpesa, Vallibona, La Vall d'Uixó, Vilanova d'Alcolea, Vinaròs i Vistabella. A causa de l'augment del volum del seu material arxivístic vam realitzar fa dos anys la primera fase d'un projecte de catalogació i digitalització de l'arxiu històric, fotogràfic, durant l'any 2016 i una segona fase d'aquest el 2017. Pel que fa a l'arxiu oral de testimonis es va treballar una primera fase de neteja dels arxius sonors i d'elaboració d'una base de dades. En l'actualitat l'arxiu ha augmentat quantitativament i es fa palesa la necessitat d'un treball d'actualització de la base de dades i tractament dels testimonis en les vessants de completar la descripció i la catalogació, i a més a més la transcripció i correcció lingüística. El volum de consultes dels arxius ha augmentat de manera considerable per part de familiars de víctimes, així com per investigadors/es d'universitats o particulars, per part d'entitats com ajuntaments com ha estat el cas dels tècnics de l'ajuntament de Castelló amb els quals col·laborem per realitzar projectes com el de museïtzació del Refugi de la Plaça Tetuan on l'aportació de testimonis ha estat uns dels eixos vertebradors dins del projecte.

Tot plegat es planteja la necessitat de portar a terme un treball específic d'aquest arxiu oral de testimonis del Centre de Documentació del GRMHC per atendre la prioritat de conservació d'un valuós patrimoni immaterial de caràcter històric i social, i també poder abastir les demandes exposades així com continuar amb la realització de publicacions, exposicions, com a tasques de difusió i el recull sistemàtic de material per a la seua consulta.

2. Disseny del projecte

Partim d'una recerca prèvia, del material recollit a partir de les gravacions d'entrevistes a informants en perill de desaparició realitzades en un àmbit de treball: la recollida de fonts orals i en un àmbit geogràfic Castelló i Comarques. Les entrevistes seran un mitjà per a obtenir dades que posteriorment s'han d'analitzar i contrastar. A més a més de la funció terapèutica dels relats en si. Treballarem en aquesta fase del projecte: completar la base de dades, la transcripció dels enregistraments sonors així com la normalització del registre lingüístic adient.

3. Objectius generals

- Salvaguardar un patrimoni immaterial de caràcter històric i social i preservar-lo per a les actuals i futures generacions.
- Facilitar donar a conèixer aquest patrimoni entre la població del País Valencià i públic en general mitjançant les activitats del GRMH.
- Exercir el dret a la memòria
- Funció terapèutica. Ajuda i suport social i personal-emocional a les víctimes i familiars.
- Fomentar la cultura democràtica i de pau, la convivència intercultural mitjançant jornades conferències, homenatges
- Contribuir a la difusió del coneixement, la història i la reflexió crítica sobre el nostre passat més recent entre tota la societat.
- Contribuir a la veritat la justícia i la reparació de les víctimes de la Guerra Civil i la Postguerra.
- Contribuir a la història social, la història de les dones, dels xiquets i d'aquells grups que han estat silenciats en la nostra història més recent.
- Difondre aquest patrimoni mitjançant les activitats i xarxes del GRMH: publicacions, exposicions, posada dels arxius consultables on-line, consulta dels arxius per investigadors externs al GRMH, consulta per part de les víctimes i familiars, etc.

4. Actuacions realitzades

- a) Completar la base de dades amb la documentació i la classificació adequades de tots els testimoniatges orals recollits a la nostra base de dades, creant els enllaços pertinents de cada registre amb els testimoni en àudio.

b) Transcripció escrita de 37 arxius orals amb l'objectiu de disposar d'una versió escrita dels àudios dels arxius orals.

-Homogeneització de criteris de transcripció.

-Transcripció inicial.

-Relectura i correcció.

-Transcripció final

BLOC I: Tremedal Marti Julian, Vicente Regal, Herminio Martínez Victoriano, Antonio Ripollés, Juan Salvador Julve, Joaquina Sanguesa Rallo, Maria Simo, Jaime Vicent, Joaquin Tirado, Vicenta Viciano Pascual, Andreu Vives Vinyals, J. A. Altava.

BLOC II: Rosa Cervera Gil, Enrique Devis Garcia, Maria Saport, Tomas Forcadell Peris, Jaime Lazaro Fabra, Jaume Castillejos, Jose Perez Bueso, Rosa Miro Beltran, Carmen Moliner Abad, Julia Morales Franco.

BLOC III: Dolores Guiral Ubeda, Juan Cuesta, Jose Maña, Juan Pla Pla, Antonia Valls Portolés, Jose Ortiz Castelló.

BLOC IV: Dolores Álvaro Nebot, Nieves Añó, Enrique Arandis, Carmen Adsuara, Emilia Benages, Jaume Borràs, José Cervera Regal, Tomás Balaguer Colom, Vicenta Amiguet.

c) Tractament arxivístic. Organització de la documentació transcrita i estudi de la seua classificació segons testimonis personals, temàtiques tractades per la preparació d'una futura publicació al respecte.

d) Correcció lingüística de les transcripcions de 9 testimonis amb l'objectiu de disposar d'unes transcripcions fidels i adients respectant els continguts, adequades a les expressions verbals i normalitzades lingüísticament en el tipus de registre de llenguatge corresponent.

BLOC I: José Cervera Regal, Tomás Balaguer Colom, Vicenta Amiguet.

BLOC II: Dolores Álvaro Nebot, Nieves Añó, Enrique Arandis, Carmen Adsuara, Emilia Benages, Jaume Borràs.

5. Calendari d'execució

Les activitats subvencionades s'han realitzat entre gener i novembre del 2018.

6. Pressupost

Les despeses finals del projecte han sigut de 5.215,94 euros. D'aquests, 4.434,09 subvencionats per la Conselleria de Justícia, Administració Pública, Reformes Democràtiques i Llibertats Públiques de la Generalitat Valenciana (Resolució del 26 de febrer de 2018 [2018/2281]) i 781,85 euros de fons propis del GRMHC.